

FORELHOGNA VILLREINOMRÅDE

VILLREINJAKTEN 2004

OPPSYNSRAPPORT.

OMRÅDEBESKRIVELSE.

Forelhogna villreinområde hadde dette året et tellende areal på 1.838.681 dekar. Området ligger i fylkene Sør-Trøndelag og Hedmark og består nå totalt av 20 villreinvald i kommunene Rennebu, Midtre Gauldal, Holtålen, Os, Tolga og Tynset etter at 18 terreng i Tynset og Rennebu gikk sammen til et vald i 1999.

Av totalarealet er 864.500 dekar (47 %) statsallmenning og 974.181 dekar (53%) privatområde.

Villreinstammen var vinteren 2003/2004 fortsatt bare på ca. 1.380 dyr, noe som førte til at totalkvoten også dette året ble fastsatt til 400 dyr.

GENERELLE FORHOLD.

Fellingskvoten 2004 var som ovenfor beskrevet kun på 400 dyr, det samme som forrige år, men en reduksjon fra 750 i 2002. Fordelingen var på 50 % kalv, 5 % simle, 30 % liten bukk (inntil 4 takker i hver gevirstang) og 15 % stor bukk. Kvoten gav et minsteareal på 4.597 dekar pr. dyr.

Villreinoppsynet ble utført av 3 faste fjelloppsyn og 11 "faste" deltidsoppsyn. Gjennom et samarbeid med Høgskolen i Nord Trøndelag var det også dette året utplassert tre studenter i 5 dager. Disse deltok da i oppsynet sammen med områdets egne oppsyn.

Samtlige oppsyn hadde begrenset politimyndighet for hele villreinområdet.

Politimyndigheten ble i 2004 gitt for en 2-årsperiode, d.v.s. til og med 2005.

Forut for jakten var det en felles samling på Kongsvoll for samtlige oppsyn i Forelhogna, Knutshø og Snøhetta villreinområder. Det deltok også representanter fra lokale lensmannskontor, fra SNO og fra de tre berørte politidistrikter. Forelesere var Nils R. Duna fra Nord-Trøndelag politidistrikt og Arne Øiamo fra Sør-Trøndelag politidistrikt. En meget vellykket samling og gjennomgang forut for jakten 2004.

Deltagelsen fra Lensmannskontorene i det praktiske oppsynet ble imidlertid begrenset også denne høsten. Ulike forhold førte til at bare Tynset og Rennebu lensmannskontor deltok med henholdsvis 3 og 1 dag med aktiv tjeneste fra denne etatens side. Videre deltok SNO, Drevsjø en dag sammen med områdets eget oppsyn.

Avlønningen av oppsynet skjer ved betaling pr. time utført tjeneste samt godtgjørelse for bruk av bil. Arbeidsgiverne til de faste fjelloppsyn får refundert faktiske utgifter minus refusjon gjennom fjelloven.

Oppsynstjenesten 2004 ble ledet av Terje Borgos, som var budsjett og rapportansvarlig, i samarbeid med Jon Horten, Erik M. Ydse og Trond Are Berge. Samarbeidet besto i at hver av disse hadde hovedansvaret for utkommandering av oppsynspersonell og den daglige betjening av villreintelefonen hver sin uke.

Oppsynstjenesten er ellers bygd opp omkring et eget lukket sambandsnett med en basestasjon plassert sentralt i området. Radioene som blir benyttet, har i tillegg til de egne oppsynskanalene innlagt jaktradiokanalene til NJFF samt politiets redningskanal. For å kunne oppnå gjensidig kontakt med jegerne lytter oppsynet fast på jaktradiokanal nr. 1 - frekvens 143.900.

VILLREINJAKTEN 2004.

Av totalkvoten på 400 dyr ble det skutt 363 dyr, som gir en fellingsprosent på 90,8 % (90,5 % i 2003).

Disse fordeler seg mellom de ulike kommuner som følger:

Rennebu - 5 dyr = 100 %. Midtre Gauldal - 96 dyr = 87 %. Holtålen - 73 dyr = 95 %.
Os - 47 dyr = 100 % Tolga - 49 dyr = 98 %. Tynset - 93 dyr = 85 %.

I tilknytning til fellingstallene vil en få bemerke at enkelte rettighetshavere og kommunale myndigheter er svært seine med å rapportere inn resultatet. Først etter å ha purret ble tallene noenlunde klare de siste dagene av oktober.

Totalt har 14 oppsyn utført oppsynstjeneste under jakten 2004.

Oppsynstjenesten 2004 omfatter til sammen 64 dager (59 i -03) i fjellet. Økningen av innsatsen var planlagt, men volumet må sees i lys av en kvote på 400 dyr.

I tillegg kommer 3 oppsynsdager utført av Tynset lensmannskontor og 1 dag ved Rennebu lensmannskontor samt en dag fra SNO Drevsjø..

Fellingen av reinen dette året ble spredd over hele jakttiden. Reinen var spredd over sentrale deler av området første dag. Etter dette var reinen i all hovedsak i sør og østområdene de første dagene. Var på noen korte turer nord for fylkesgrensa, men trakk sørover igjen og ble stående der store deler av jakten.

Fellingsprosentene viser da også at samtlige områder via sine jaktavtaler har hatt god uttelling i og med at fellingsprosenten ble på 90,8 %.

Oversikt over antall oppsynsdager i perioden 1995 – 2004.

År.	1995	-96	-97	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04
Dager	66	72	73	82	81	85	91	87	59	64

Under utøvelsen av oppsynet er det registrert en del forhold som det kan være av interesse å se litt nærmere på.

Når det gjelder skadde dyr, har en sortert ut skader som ikke kan settes i forbindelse med jaktutøvelsen. Det er i 2004 registrert 2 (3 i -03) skadeskutte dyr.

De 2 registrerte skadeskutte dyrene gir en skadeskytingsprosent på 0,5 %. Tabellen nedenfor viser utviklingen siden 1995, og en ser at det har vært en gledelig utvikling. Etter en liten økning i 95 ble det i 96 en nedgang som fortsatte til 98 og altså med en liten økning i 99 og 2000 før en ny nedgang fram til 2004.

Oversikt over skadde dyr / skadeskytingsprosent 1995 – 2004.

År.	1995	-96	-97	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04
Skadde dyr.	12	9	7	9	12	15	10	6	3	2
%	2,2	1,5	1,3	1,3	1,6	2,1	1,4	0,9	0,8	0,5

I tillegg ble det i løpet av jakten avlivet 1 stor bukk med en gammel skade (trolig brunstskade). Videre ble det funnet en død kalv en av de første dagene i jakta. Dyret var uten skuddskade og har trolig strøket med før jakta startet. Ut over dette kjenner en ikke til observasjoner av skadde dyr selv om det under og etter brunsten stadig observeres dyr som halter. Dette er naturlig i en villreinstamme med så stor andel voksen bukk.

Fordeling av de skadeskutte dyrene i perioden 1995 - 2004.

	Stor bukk.	Liten bukk.	Simle.	Kalv.
1995	3 stk 2,5 %	0 stk	8 stk 6,7 %	1 stk 0,4 %
-96	5 " 7,7 %	0 "	1 " 0,5 %	3 " 1,2 %
-97	1 " 1,8 %	1 " 0,9 %	2 " 1,2 %	3 " 1,4 %
-98	0	2 " 1,5 %	2 " 1,0 %	5 " 1,9 %
-99	4 " 5,3 %	1 " 0,7 %	2 " 0,9 %	5 " 1,7 %
2000	6 " 8,2 %	1 " 0,7 %	4 " 1,8 %	4 " 1,4 %
2001	2 " 2,8 %	0 "	5 " 2,3 %	3 " 1,1 %
2002	0	1 " 0,7 %	2 " 1,0 %	3 " 1,1 %
2003		1 " 0,9 %	1 " 5,6 %	1 " 0,6 %
2004	2 " 3,6 %			

Oversikten må sees i sammenheng med den sterkt reduserte kvoten i 2004. Det er klart at dette forhold virker inn på fordelingen av skadeskytingen for de ulike dyregrupper. Jegerpresset denne høsten var minimalt, og det var forventet at dette ville medføre god jaktutøvelse. Værforholdene mens reinen var i nordområdene var imidlertid typiske for dette området med survær og skodde. Dette er faktorer som virker negativt inn på jaktutøvelsen. Det er imidlertid ingen ting i rapportene fra det enkelte oppsyn som tyder på at jakten ikke har blitt utført på en eksemplarisk måte. Det er imidlertid "noe spesielt" at det er to storbukker som er skadeskutt.

Rapporter og anmeldelser.

Det er i løpet av jakten registrert svært få forhold som oppsynet har grepet inn i. Dette dreier seg i hovedsak om forhold som er oppgjort på stedet - manglende våpenkort, underskriving av jaktkort o.l.

Totalt er 1 jeger rapportert av oppsynet til aktuell rettighetshaver. Vedkommende felte en liten bukk på overgang til annen rettighetshaver men skar et kort som det ikke var overgangsmulighet på.

De sakene som er oppgjort på stedet og som omfattes av jegerkontrakt er forhold knyttet til jaktkortene, skytebevis / jegeravgiftskort, våpenkort, kommentarer til selve jaktutøvelsen og feilskytinger som omfattes av jegerkontrakten.

Oversikt over antall anmeldelser i perioden 1995 – 2004.

År. 1995	-96	-97	-98	-99	2000	-01	-02	-03	-04
Ant. 2	0	3	0	2	7	2	3	1	0

Oversikt over antall kontrollerte jegere 1995 – 2004.

År	1995	-96	-97	-98	-99	2000	-01	-02	-03	-04
Ant.	151	263	215	282	296	281	284	267	64	134
%	25	40	33	38	35	35	35	36	16	34

Oversikten viser utviklingen de siste 10 årene. For 2003 og 2004 må en ta med i vurderingen totalkvoten på bare 400 dyr. Erfaringene etter disse årene er at det er svært liten jegerkonsentrasjon og at dette virker inn på mulighetene til å kontrollere de som er ute på jakt (sprer seg ut i området).

Det er imidlertid ingen ting som tyder på at en ikke har kommet over de forhold som har oppstått under jakten 2004. Det er registrert en nedgang i prosent skadde dyr, og oppsynet har ikke fått tilbakemeldinger som tyder på at det har oppstått forhold som en ikke har vært kjent med. Det synes derfor riktig å konkludere med at oppsynet er gjennomført på en forsvarlig måte.

Kjevekontrollen etter jakten har også dette året avdekket noen få tilfeller av små 1,5-åringer skutt på kalvekort. Jegerkontraktene er nå utformet slik at vedkommende slipper å betale gebyr for 1,5-års simler med slaktevekt under 29 kilo og 1,5-års bukk under 33 kilo. Dette er riktig, for det er bedre forvaltning å ta ut en 1,5-åring på 28 kilo enn å skyte en kalv med samme vekt.

Kommentarer fra det enkelte oppsyn.

Det er innkommet få kommentarer dette året, og de som er kommet er positive til jakten og jaktutøvelsen. Det påpekes fortsatt at pålegget om treningsskudd har virket positivt, at jegerne viser fin oppførsel og tar hensyn til hverandre, og at nye jegere med jegerprøve opptrer korrekt (jegerprøven er av det mest positive som har skjedd).

Det pekes imidlertid samtidig på at tildelingsmøtene i de ulike bygder bør benyttes aktivt til å fokusere på jegeropp treden og andre forhold som berører jakten. Disse møtene gir en unik mulighet til å få gitt alle jegere nødvendig informasjon (årsaker til skadeskytinger, hva som kreves av dokumentasjon under jakten m.m.). Dette året benyttet oppsynet villreintelefonen for å få gitt en del kommentarer om hva som kreves under utøvelsen av jakten.

Det pekes også på at enkelte jegere ikke utnytter alle muligheter til å jakte når dyrene er på tilgjengelig terreng når dyrene står langt fra bilveg. Mer ”aktive” jegere i så måte ville hevet fellingsprosenten noe. Videre bør det fra villreinområde og rettighetshavernes side fokuseres

på innskyting med riktig ammunisjon og trening i avstandsbedømmelse i felt. Praktiske opplegg med skyting med ammunisjon med ulik ladning kan være nyttig. Likeså treningsskytinger med ukjent avstand.

”Konklusjon på jakta 2004: Rolige dyr – få jegere ute samtidig – og pen jegeropptreden med unntak av dag 1. Og tislutt en vesentlig sak. Det var merkbart mindre med storbukk etter hvert som jakta skred fram, som igjen ga seg utslag i mindre brunstaktivitet i flokkene”.

”En smidig håndtering av overgangsavtalene har bidratt til et godt jaktutbytte for fjellstyrenes jegere i Midtre Gauldal kommune”.

”Storbukk avlivet på Midthogna 29. august. Bukken ble besiktiget av undertegnede mandag 30. august, og det viste seg at ei kule hadde gått igjennom begge forbeina uten å skade bein, bare kjøttsår. Det har ikke lyktes undertegnede å finne ut hvem som eventuelt kunne ha påført bukken denne skaden, men det fortelles at det er hørt ei ”salve” på 7 – 8 skudd lørdag 28. august og dette kan stemme med skadens alder”.

Litt "refs" gis også, og det påpekes at rettighetshaverne må skjerpe seg og gi jegerne klar beskjed om at jaktkort og jegerkontrakt skal underskrives før jakt, og at alle dokumenter må være med under utøvelsen av jakten.

Villreintelefonen.

Også denne høsten ble Villreintelefonen for Forelhogna drevet av villreinområdet v. oppsynsledelsen. Det ble etablert et korttidsabonnement med PersonSvar i regi av Telenor. Vakthavende oppsynsleder la inn opplysninger om reinens bevegelser etter samme mønster som tidligere. Det aktuelle telefonnummer ble bekjentgjort før jaktens begynnelse. Etter det en kjenner til fungerte opplegget meget godt.

Målsetningen var at villreinområdet ikke skulle ha utgifter knyttet opp til denne tjenesten. Resultatet viser at Villreintelefonen har gitt et overskudd på ca. kr. 15.500,-. Beløpet må sees i sammenheng med årets reduserte kvote. Overskuddet er imidlertid overraskende høyt og viser at dette er en tjeneste som jegerne bruker og setter pris på.

Fra oppsynsledelsen er det et klart råd til villreinområdet om at dette opplegget må følges også kommende år. Oppsynsledelsen vil også påpeke at de vil etterstrebe å gi så gode og riktige opplysninger som overhode mulig for å "gi noe tilbake" for de midlene som tjenesten gir villreinområdet.

Det synes også riktig at midler som kommer inn via denne tjenesten øremerkes videre utbygging av sambandet i villreinområdet.

Konklusjon.

Jakten 2004 er over, og vi i Forelhogna Villreinområde kan glede oss over nok et år med en positiv og god jaktutøvelse. Skadeskytingsprosenten gikk ned også denne høsten og ligger derfor fortsatt på et svært lavt nivå.

Totalt kjenner en til kun 1 rapport fra oppsyn til berørt rettighetshaver etter årets jakt. Dette er et gledelig lavt tall.

Det oppsto i tillegg noen forhold som fanges opp av jegerkontraktene og som derfor blir rapportert direkte til rettighetshaver. Uten jegerkontrakter ville enkelte av disse vært underlagt offentlig påtale. Dette skal en være klar over når en ser samlet på antall forhold som oppsynet har rapportert. Det er også riktig å pånytt minne om den spesielle lave kvoten dette året. Alle tall som framkommer i denne rapporten må sees i sammenheng med kvotens størrelse og ikke sammenlignes direkte med foregående år.

Rettighetshavere skal ha ros for å legge forholdene godt tilrette for jegerne ved sine overgangsavtaler. Med få unntak skal jegerne ha ros for å ha fulgt de pålegg (skrevne og uskrevne) som må følges for å gjennomføre en god villreinjakt.

Jaktoppsynet skal også ha ros for vel utført tjeneste i fjellet under de forskjelligste værforhold.

Dette året er ca. 34 % av jegerne kontrollerte av oppsynet. Dette er betydelig flere enn foregående år og på nivå med tidligere år. Spørsmålet om hvor aktivt de enkelte oppsyn skal kontrollere jegerne ble diskutert under oppsynsmøtet før jakt, og det var full enighet om at en burde øke nivået i forhold til 2003. Det ble videre påpekt at dette må skje på en positiv og diskret måte for ikke å virke stressende på jegerstanden. Målsettingen om å øke kontrollvolumet er også årsaken til at antallet dagsverk har øket i forhold til 2003.

Også dette året ble det bevist holdt igjen litt i starten av jakten for å unngå at økt oppsynsbehov i slutten av jakten skulle føre til overskridelse av budsjettet. Når antallet dagsverk har øket dette året har det sammenheng med at reinen gikk svært spredd en del av jakttiden.

Årets utgifter til oppsyn ligger klart under foregående års utgifter selv om de har økt noe i forhold til 2003. Igjen må dette sees i sammenheng med årets kvote.

Målsettingen vil også i framtiden være å holde oppsynsutgiftene nede på et lavt og forsvarlig nivå. Muligheten til å bruke et beløp i størrelsesorden tidligere år bør imidlertid være til stede, særlig i år der reinen går spredd over store områder.

Også dette året var det planlagt å ha oppsyn ute under kalvingsperioden. Våren kom imidlertid svært tidlig og føresfall satte en effektiv stopper for denne aktiviteten. Det var videre planlagt å forsøke en kalvetelling like etter kalving, men også dette ble forhindret av værforholdene.

Behovet for oppsyn vil variere fra år til år. Oppsyn i kalvingsperioden vil også i framtiden være en prioritert oppgave for villreinoppsynet.

Det var også planlagt å følge dyrene de første dagene etter jakten. Dels for å se om det var skadde dyr i flokkene, dels for å kunne gripe inn dersom det oppsto problemer i forbindelse med brunstkamper. Dette oppsynet ble også noe redusert på grunn av værforholdene. Dette er slikt som en ikke har herredømme over. Strukturteellingen ble imidlertid gjennomført og det ble ikke observert skadde dyr i denne forbindelse.

Rovdyrproblematikk.

Det er også riktig å nevne at det gjennom vinteren 2004 er registrert betydelige mengder spor etter jerv i området. Det er spor etter både små og store dyr, noe som kan tyde på at det er både tisper og hanndyr tilstede. En kjenner til at tre jerv (disse ble for øvrig sett) drepte en liten reinsbukk nord for Sandfjellet på ettervinteren. Videre ble det ved 2 tilfeller vinteren 03 / 04 sporet 4 jerv som hadde fulgt hverandre. Dette er svært overraskende, men sporene var ikke til å ta feil av og understreker at det har blitt en betydelig jervebestand innen Forelhognaområdet og tilgrensende områder. Noen yngling er imidlertid ikke registrert selv om sporobservasjoner kan tyde på at så har skjedd.

Tamreinovergang.

Siste vinter var det uvanlig mye tamrein som kom inn i de østre deler av villreinområdet. Dyrene kom inn i området på strekningen mellom Glåmos og Nesvolden og totalt dreide det seg om mellom 600 og 700 dyr. Dyrene ble hentet tilbake like før jul da de var i ferd med å krysse Kjøljedalen sør for Hersjøen. Reindriftsforvaltningen benyttet helikopter til dette arbeidet. Videre kom det fram rapporter om at det var sett noen tamreiner etter påske i områdene nord for Nyhaugen. Dette blir i samme området som det var tamrein foregående vår. En kjenner ikke til om disse dyrene selv fant tilbake til tamreinområdet eller om de ble stående i villreinområdet.

Det er klart at overgangen av tamrein har øket de senere årene. Årsaken synes å være at "sperregjerdet" (det forsterkede jernbanegjerdet over Rugeldalen) nå har blitt så dårlig at det ikke utgjør noen hindring for reinen.

Problemene ble tatt opp med reindriften, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og DN og Fylkesmannen innkalte til et møte i sakens anledning på forsommeren.

I etterkant av dette møtet skal det utarbeides rutiner for gjensidig varsling når det kommer tamrein inn i villreinområdet samt rutiner for hvordan det skal reageres. Dette arbeidet er ikke sluttført. Det skal også på sikt arbeides med problematikken omkring gjerdet langs NSB.

Sluttord.

Forsidebildet til denne oppsynsrapporten viser en villreinbukk som har satt seg fast i restene etter et gjerde rundt en setervoll inne i villreinområdet. Det kommer nesten hvert år rapporter om villrein ,og også andre dyr, som setter seg fast i dårlig vedlikeholdte gjerder i utmarka.

Dette har etter hvert blitt et økende problem.

Når er tiden inne til å ta et krafttak og renske opp i de gamle og dårlig vedlikeholdte gjerdene i utmarka ?

Røros, 4. 12. 2004

Terje Borgos,
ansvarlig oppsynsleder